

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У
ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ЕКОНОМІСТІВ-МІЖНАРОДНИКІВ
НІМЕЧЧИНИ

Економічна освіта Німеччини характеризується поєднанням академічного та практичного навчання, новітніми технологіями викладання. На нашу думку, вивчення досвіду Німеччини у використанні інноваційних технологій навчання, його аналіз, оцінка і обґрунтоване впровадження сприятиме удосконаленню вітчизняної економічної освіти за рахунок міжнародного досвіду та сприятиме уникненню негативного у процесі реформування професійної економічної освіти в Україні.

У рамках нашого дослідження було з'ясовано, що, на думку німецьких вчених, навчання майбутніх фахівців має бути орієнтовано на формування компетентності (нім. kompetenzorientierter Unterricht), а саме діяльнісної компетентності (нім. Handlungskompetenz). Німецькі науковці виокремлюють наступні структурні компоненти діяльнісної компетентності майбутнього економіста: фахова компетентність, методична компетентність, соціальна компетентність, інтеркультурологічна компетентність, медійна компетентність та особистісна компетентність. [7, 162] На їх думку, для кожного із вищезгаданих структурних компонентів характерно використання окремих методів навчання. Так, методична компетентність формується під час використання методу проекту, методу керуючого тексту, проведення презентацій, інтерв'ю; соціальна компетентність – груповою та партнерською роботою, під час проведення рольової або ділової гри, виконання самостійної роботи; медійна компетентність – використанням сучасних технічних засобів (комп'ютеру, Інтернет – технологій, гіпермедіа-систем); інтеркультурологічна компетентність – словесними, наочними, практичними методами, використанням аудіо-візуальних засобів навчання, вищезгаданих сучасних технічних засобів. Формуванню особистісної

компетентності сприяють моменти щастя та радісні переживання, а також схвалення та похвала. У дисертаційному дослідженні Петера Йегера (Peter Jäger) знаходимо схему, яка представляє вплив окремих методів навчання на розвиток складових діяльнісної компетентності:

Схема 1. Вплив методів навчання на формування діяльнісної компетентності [2, 249]

Метод	Образ	СК	ОК	МК	ФК
Фронтальне заняття	скучно, стомливо	⬇	⬇	⬇	⬆
Робота із партнером	різноманітно, цікаво	⬆	⬆	⬇	⬆
Групова робота	різноманітно, цікаво	⬆	⬆	⬆	⬆
Рольова/ділова гра	різноманітно, цікаво	⬆	⬆	⬆	⬆
Дискусія	цікаво	⬆	⬆	⬇	⬆
Доклад студента	скучно, стомливо	⬇	⬇	⬇	⬆
Доклад викладача	повчально	⬇	⬇	⬇	⬆

Скорочення:

- СК** – соціальна компетентність;
- ОК** – особистісна компетентність;
- МК** – методична компетентність;
- ФК** – фахова компетентність;
- ⬆ – значний вплив;
- ⬇ – незначний вплив;
- ⬆ – середній вплив.

Як бачимо із схеми, найбільш ефективними методами навчання з точки зору формування структурних компонентів діяльнісної компетентності є **групова робота, рольова або ділова гра**. Слід зазначити, що ці активні методи навчання дуже часто використовуються при підготовці економістів-міжнародників у Німеччині. Наприклад, у спеціальній вищій школі м. Фуртванген студенти спеціальності «Міжнародна економіка підприємства» готують груповий проект, який має консультативний характер та

розробляється для реальної компанії. Студенти працюють у групі із п'яти чоловік під керівництвом професора. Усі учасники групи несуть відповідальність за проект із початку, результат контролюється усною презентацією та її письмовою версією.

Надзвичайно важливу роль у формуванні діяльній компетентності фахівців із міжнародної економіки виконує використання методу **ділової гри** у навчальному процесі. Як зазначає Ульріх Бльотц (Ulrich Blötz), «дидактичним позитивом цього методу є те, що учасники гри становляться частиною навчального процесу, маючи належне мотиваційне забезпечення та демонструючи зацікавленість грою.» [1, 13]

Фаді Мозен (Fadi Mohsen) у дисертаційному дослідженні, присвяченому використанню ділових ігор у вищій економічній освіті Німеччини, визначає головні здібності, які отримують студенти:

- Ідентифікувати, аналізувати проблеми та пропонувати їх теоретичне вирішення;
- Опрацьовувати різні стратегії вирішення проблем та обирати найбільш придатну стратегію;
- Приймати остаточне рішення, конкретизувати його та симулювати процес;
- Конструктивно та ефективно спілкуватися у групі;
- Відповідати за свої вчинки та рішення. [7, 101]

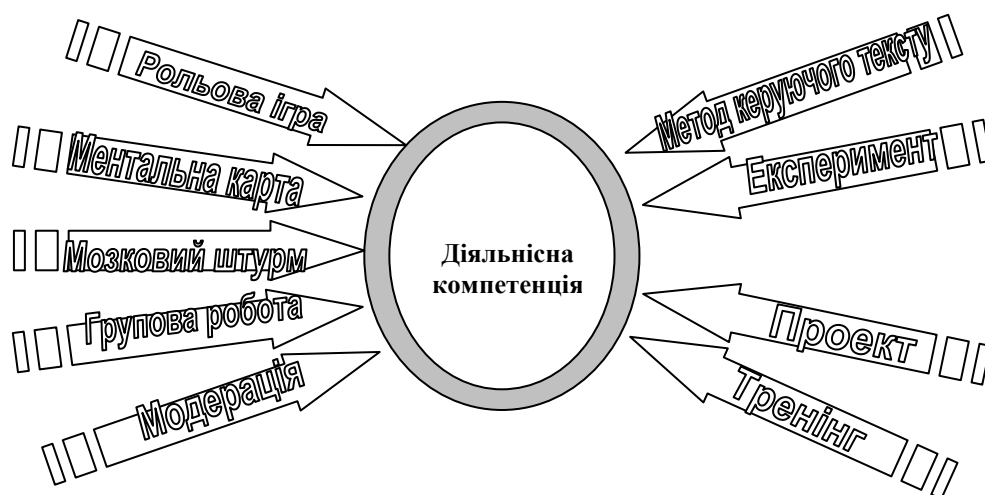
Опанування вищезгаданими здібностями сприяє розвитку фахової, соціальної та особистісної компетентності. Використання Інтернет – технологій під час проведення ділової гри сприяє розвитку медійної компетентності.

При підготовці економістів-міжнародників ділові ігри використовуються як додаткова форма до традиційних навчальних методів (лекція, семінар), у рамках експериментальних методів дослідження (вивчення поведінки учасників у певних обставинах, аналіз впливу

прийнятих рішень на всіх учасників гри), а також як метод планування(регіонального, міського, бюджетного, кадрового тощо).

Петер Йегер представляє інші інноваційні методи заняття, орієнтованого на формування діяльнісної компетентності:

Схема 2. Методи навчання , орієнтованого на формування діяльнісної компетентності [2, 248]

Х.Мейер (Meuer Н.) визначає представлені методи заняття як «форми та засоби, за допомогою яких студент здобуває знання про навколишнє природне та соціальне життя». [6, 45] Фаді Мозен представляє характерні риси інноваційних методів:

- Гнучкість;
- Адаптивність;
- Інтерактивність;
- Індивідуальність;
- Мультимедійність. [7, 31]

Охарактеризуємо інші інноваційні методи заняття з точки зору їх спрямованості та змісту.

Ми вважаємо, що дуже цікавим і корисним є використання у професійній освіті Німеччини методу керуючого тексту(нім. Leittextmethode), під час якого студенти виконують практичні завдання, керуючись письмовими інструкціями у вигляді окремих текстів. Головним

принципом методу керуючого тексту є заохочення учнів вчитися самостійно. Як зазначає Райнхард Зелька(Reinhard Selka), «метод керуючого тексту було розроблено не у педагогічній теорії, а у виробничій практиці. » [8, 5]

Перші форми цього методу почали використовуватись у 70-ті роки на заводі Даймлер-Бенц у Гаггенау. Звичайні вказівки майстра склалися із виставки керамічних скульптур. Учні виробничого навчання обробляли їх самостійно, скорочуючи до розмірів маленького тексту. Результати тесту давали можливість майстру зрозуміти, що учні вивчили самостійно, а над чим потрібно ще попрацювати.

Як правило, керуючий текст складається із чотирьох частин:

1. Контролюючі питання;
2. Робочий план;
3. Контрольний лист;
4. Тезис. [5, 2]

На думку співробітників Федерального Інституту Професійної Освіти(BIBB), під час використання методу керуючого тексту реалізується принцип повної дії, який складається із шістьох ступенів:

1. Інформація – обробка контролюючих питань;
2. Планування – розробка письмових робочих планів;
3. Прийняття рішення – обговорення робочого плану із майстром/інструктором та відповідь на головні питання;
4. Виконання – реалізація практичного завдання;
5. Контроль – самоконтроль то контроль із сторони за допомогою контрольних листів;
6. Підведення підсумків – обговорення результатів та можливостей уникнення помилок у майбутньому. [4, 43]

Під час використання цього методу роль викладача фокусується на діяльності, яка стимулює студентів, а саме на контролюючих питаннях та обговоренні проміжних результатів, а також на підтримці протягом усього навчального процесу.

Метод **«модерація»**(англ. moderation - регулювання) використовується із ціллю залучити пасивних студентів до активної роботи під час заняття, наприклад під час завдання вирішення проблеми у групі. Кожен член групи може внести вклад у вирішення проблеми, висловлюючи свої ідеї та демонструючи знання. Таким чином, студенти розвивають компетентність у вирішенні проблеми та водночас вчаться відповідальності за результати.

Для проведення методу потрібно мати пінборд, маркери, картки, магнітні кнопки або стрічку, які використовуються згідно схеми. Кольори та форми карток відображають структурні елементи: смужки завжди використовуються для заголовків та головних питань/завдань, картки у формі хмарин використовуються для спонтанних ідей або провокаційних тверджень, овальні картки використовуються для підзаголовків.

Результати вирішення однієї проблеми/завдання кріпляться до окремого пінборду, який залишається у класі до кінця заняття і до якого можна звернутися кожного разу.

Під час використання цього методу викладач виконує роль радника, не коментуючи відповіді студента, втручається у роботу команди у разі виникнення перешкод у ході заняття. Завдяки візуалізації всіх результатів навчальний процес можна легко відстежити. Таким чином, цей метод є інтерактивним та орієнтованим на процес завдяки:

- візуалізації/запису результатів на пінборді;
- окремому борду для кожної теми/завдання;
- гнучкості завдяки можливості змінити розташування карток/внесків.

Зазвичай метод модерації використовується при введенні нової теми та представленні результатів командної роботи. Також цей метод може бути частиною підготовки письмових презентацій, адже він допомагає знайти структуру, аргументи «за» та «проти», робить доступним для кожного учасника вокабуляр, технічні терміни та ідіоми, а також заохочує студентів брати участь у дискусіях.

Перевагами цього методу є те, що:

- сором'язливі студенти приймають участь у занятті, маючи час на запис своєї думки на картку, таким чином роблячи свій внесок в учбовий процес;
- увага концентрується на студентах та їх учбовий процес.

Метод «**ментальна карта**»(англ. mind map) - діаграма, яка використовується для представлення слів, ідей, завдань, зв'язаних між собою та розташованих по радіусу навколо ключового слова або ідеї. Він використовується для генерування, візуалізації, структурування та класифікації ідей та як допомога у вивченні та організації матеріалу, при вирішенні проблеми, прийнятті рішення. Діаграма представляє семантичні або інші зв'язки між порціями інформації. Елементи діаграми розташовані інтуїтивно згідно важливості концепту та організовані у групуваннях, підрозділах та зонах. Цей метод використовується викладачами для пояснювання концепцій інноваційним шляхом, також дуже часто студенти користуються цим методом для запису лекцій. Ментальні карти робляться швидко та легко запам'ятовуються завдяки їх візуальній якості.

Німецький науковець А.Кайзер(Kaiser A.) пропонує серед великого різноманіття відомих методів, які сприяють розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців(рольові ігри, проектну роботу), також стратегії, які вже апробовані на підприємстві та під час навчання, а саме: **учбові фірми, навчальні бюро, майстерні**, тим самим підкреслюючи практичну орієнтованість навчального процесу. [3, 34]

Отже, проаналізувавши інноваційні методи навчання, які використовуються при підготовці фахівців із міжнародної економіки Німеччини, можна відмітити притаманний їм позитивний вплив на здібність майбутніх фахівців генерувати, структурувати та класифікувати ідеї, збирати та аналізувати інформацію, готувати альтернативні рішення, ефективно взаємодіяти із партнерами, вирішувати проблеми. Тобто, можна зробити

висновок, що представлені методи навчання виступають чинниками розвитку професійної компетентності майбутніх економістів-міжнародників.

На нашу думку, ознайомлення із досвідом використання німецькими педагогами інноваційних методів навчання з метою розвитку діяльній компетентності економістів-міжнародників є дуже корисним щодо доцільності активного застосування їх у підготовці вітчизняних фахівців.

Джерела:

1. Blötz U. Grundzüge einer Planspiele -Didaktik. Planspiele in der beruflichen Bildung. Abriss zur Auswahl. Konzeptionierung und Anwendung von Planspielen. – Bielefeld. – 2001. – 68 S.

2. Jäger P. Der Erwerb von Kompetenzen als Konkretisierung der Schlüsselqualifikationen – eine Herausforderung an Schule und Unterricht. – Dissertation. – Passau, Lehrstuhl für Schulpädagogik. – 2002. –280 S.

3. Kaiser A. Schlüsselqualifikationen in der Arbeitnehmerweiterbildung. Berlin. – 1992.

4. Koch J., Selka R. Leittexte – ein Weg zu selbständigen lernen. Teilnehmerunterlagen. – Bundesinstitut für Berufsbildung. – Der Generalsekretär. – Berlin. - Auflage 1991. - 45 S.

5. Leittextmethode. – Wikipedia, der freien Enzyklopädie. – [http:// de.wikipedia.org/wiki/Leittextmethode](http://de.wikipedia.org/wiki/Leittextmethode). – 19.03. 2008. –4 S.

6. Meyer H. Unterrichtsmethoden. Band II: Praxisband. – Frankfurt/M. – 1987. – 125S.

7. Mohsen F. Internetbasierte Lehr-/ Lernmethoden für die wirtschaftswissenschaftliche Hochschulausbildung. Konzeption und prototypische Implementierung am Beispiel eines Planspiels. – Dissertation zur Erlangung des wirtschaftswissenschaftlichen Doktorgrades der wirtschaftswissenschaftlichen Fakultät der Universität Göttingen. – Göttingen. – 2002. – 238 S.

8. Selka R. Leittexte – ein Weg zum selbstständigen Lernen. Veranstalterinfo. –Bundesinstitut für Berufsbildung, der Generalsekretär. –Berlin. – 1987. –17S.

Innovative teaching methods application in economists of foreign affairs training in Germany

In the paper innovative teaching methods used in training of economists of foreign affairs in Germany are considered. The author underlines the importance of methods submitted for consideration in specialists' competence development.

Использование инновационных методов обучения в профессиональной подготовке экономистов-международников Германии

В статье рассматриваются инновационные методы обучения, используемые в подготовке экономистов-международников Германии. Автор подчеркивает значимость представленных методов для формирования компетентности специалистов.

Отрощенко, Л. С. Використання інноваційних методів навчання у професійній підготовці економістів-міжнародників у Німеччині [Текст] / Л. С. Отрощенко // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. – Київ, 2008. – Вип. 20. – С. 436–441.